

“CEMAAT-İ TAHTACIYAN”:
AYDIN SANCAĞI'NDA VERGİDEN MUAF TAHTACI TOPLULUĞU
(XV-XIX. Yüzyıllar)
“Cemaat-i Tahtacıyan”

Tax Exempt Tahtacı Community From Aydın Province

(XVI - XIX. Centuries)

Die Steuerbefreite gemeinde der holzfäller
(Cemaat-i Tahtacıyan) Im Umkreis Von Aydın

(XV-XIX. Jahrhundert)

Cahit TELCİ*

DOI: 10.12973/abked.81.002

Tahtacılar bugün hem kendileri hem de çevre tarafından Alevi olarak tanımlanan geniş kültür çevresinin en otantik gruplarından birisini oluşturmaktadır. Müstakil olarak Tahtacıları konu edinen çalışmaların sayısı son yıllarda artmış olmakla beraber konunun çoklukla halk bilimi yönünden ele alınmış olduğu dikkat çekmektedir.

N
O

Osmanlı döneminde Tahtacılar, ormanlık alanlarda yaşamaları ve şehirler ve kaleler için tahta hizmeti yapmaları karşılığında avârız-ı divaniye ve tekâlif-i örfiyeden muaf tutuldukları bilinmektedir. Burada ele aldığımız Tahtacı cemaati XV-XVI. yüzyıllar boyunca her yıl Ayasuluğ kalesi için temin ettikleri üç yüz tahta karşılığında vergilerden muafıdır.

Bu çalışma, bugüne kadar yapılan çalışmalarda kaynak göstermeksizin yapılan XVI. yüzyıl vurgusunun, Aydın yöresi için arşiv kaynaklarının kullanılarak ortaya konulmasını amaçlamaktadır. Zirâ, Tahtacılar hakkında kaleme alınan hemen her çalışma bu grubun varlığını XVI. yüzyıla dayandırmakla beraber hiçbir arşiv belgesi yayımlanmamış idi.

* Doç. Dr. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Tarih Bölümü

Çalışma sonucunda ulaşılan bulgular, XIX. yüzyılda Aydın Sancağı'na bağlı Güzelhisar, Köşk, Ayasuluğ, Karacasu ve Köşkderesi kazalarında meskûn olan "Cemaat-i Tahtacıyân" adlı grubun yörenin 1425 senesinde Osmanlı fethinden beri burada bulduklarını, hatta yerine getirmekte oldukları "Tahtacılık" hizmeti karşılığında Aydınoğulları tarafından kendilerine bazı vergi muafiyetleri tanındığı ortaya koymaktadır. Bu itibarla, Tahtacıların Batı Anadolu'ya XVIII. yüzyılda gelmiş oldukları yolunda bugüne kadar ileri sürülen kanaatlerin bir daha gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Alevi, Tahtacılar, Aydın, Osmanlı, Tahrir Defterleri

ABSTRACT

Tahtacıs constitute one of the most authentic communities across Asia Minor as the members of the community defined themselves-or who were defined by others-within the broad cultural milieu of "Alevi." Although the number of monographic studies focusing on Tahtacıs has dramatically increased in recent years, the community has, to a large extent, been analyzed from the folkloric perspective. It is known that Tahtacıs were exempted from taxes such as avâriz-ı divaniye ve tekâlif-i örfiye in return for their work in providing timber to citadels and cities from forests. The community of Tahtacıs under study was also exempted from these taxes in return for the annual provisioning of 30 pieces of timber for the Ayasuluğ citadel. By utilizing archival registers on the Aydın region, this study thus aims to shed some light on the existence of this community in the sixteenth century which has so far been examined without consulting archival materials. Although studies on Tahtacıs have so far assumed the existence of this community in the sixteenth century, they have not presented any archival source to support this assumption. Findings of this study, however, reveal that Tahtacıs registered as "Cemaat-i Tahtacıyân" had been settled in the districts of Güzelhisar, Köşk, Ayasuluğ, Karacasu ve Köşkderesi since the Ottoman conquest of the region in 1425 as the community had been granted tax exemptions by Aydınoğulları in exchange for their timber provisioning services. In the light of these findings, the presumption suggesting that Tahtacıs arrived in the Western Anatolia during the eighteenth century needs to be revised.

Keywords: Alevi, Tahtacıs, Aydın, Tahrir Defters

ZUSAMMENFASSUNG

Gegenwärtig bilden die Tahtacılar (Holzfäller) sowohl nach eigener als auch nach Auffassung der Öffentlichkeit eine der authentischsten Gruppen des als alevitisch genannten großen Kulturkreises. Wenn auch in den letzten Jahren die Zahl der Arbeiten, die sich autark mit dem Thema Tahtacı (Holzfäller) befassen, wächst, so bleibt es auffällig, dass dieses Thema zumeist aus Sicht der Volkskunde behandelt wurde.

Über die Holzfäller (Tahtacılar) ist bekannt, dass sie als Gegenleistung dafür, dass sie in den Waldgebieten lebten und für die Städte und Festungen Holzfällerarbeiten verrichteten, von den Steuern "avâriz-ı divaniye" (Eine Art Steuer nach Scharia, die vor 1839 erhoben wurde) und "tekâlif-i örfiye" (Sondersteuer) befreit wurden. Die Gemeinschaft, um die es hier geht, wurde als Gegenleistung dafür, dass sie dreihundert Holzstücke für die Festung Ayasuluğ (Ayasuluğ kalesi) lieferte, von Steuern befreit.

Die vorliegende Arbeit hat die Intention, das XVI. Jahrhundert, welches in den bisherigen Arbeiten ohne Quellennachweise betont wurde, durch Heranziehung der Archive aus der Region Aydın hervorzuheben. Denn bisher war es so, dass jede Arbeit, die über die Holzfäller (Tahtacılar) verfasst wurde, zwar die Existenz dieser Gemeinde auf das XVI. Jahrhundert zurückführte, jedoch nie ein Archivadokument zur Beweisführung liefern konnte.

Aus den Erkenntnissen, die nach Abschluss der Arbeit gewonnen wurden, geht hervor, dass die als "Gemeinschaft der Holzfäller" ("Cemaat-i Tahtacıyân") genannte Gruppe, die in den Landkreisen Güzelhisar, Köşk, Ayasuluğ, Karacasu und Köşkderesi ansässig war, sich seit der Eroberung der Region im Jahre 1425 durch die Osmanen dort aufhielt und dass das Fürstentum der Aydınoğulları ihnen als Gegenleistung für ihre Holzfällerarbeiten Befreiungen zuerkannte. In dieser Hinsicht empfiehlt es sich, die bis heute lancierten Überzeugungen, wonach die Holzfäller (Tahtacılar) im XVIII. nach Westanatolien gekommen sein sollen, nochmal zu überprüfen.

Schlüsselbegriffe: Aleviten, Holzfäller (Tahtacılar), Aydın, Osmanen (Osmanlı), Osmanische Steuerregister (Tahrir Defterleri)

Tahtacılar, Anadolu'nun özellikle batı bölgeleri ile güney bölgelerinde yaşayan kendine özgü inanç ve ibadet biçimleri ile tanınan, anlaşıldığı kadarıyla Türk/Türkmen geleneğinin en erken ve otantik özelliklerini tarih boyu yaşayan hatta kısmen bugüne de getiren gruplardan birisidir.

Tahtacı Türkmenlerin yaptıkları iş, kelimenin tam anlamıyla "tahtacılık" olup marangozluk değildir. Ormandan biçtikleri tomruklardan belli ölçülerde tahta çıkartmak olarak tanımlanabilecek bu ameliye, hususi maharet ve emek gerektiren bir iştir. Genellikle iki kişi tarafından kullanılan el bıçkısıyla tomruklardan yaklaşık 2,5m boyunda ve 20-25cm genişliğinde tahtalar çıkartılmaktadır (Ünal 2013:345-346).

Faruk Sümer'in elli yıl kadar önce Tahtacıların XIII. Yüzyılın yazılı kaynaklarında bahsi geçen Ağaçeri Türkmenlerinin devamı ve Oğuzların Anadolu'ya göçleri sırasında ormanlık mıntikalara yerleşen gruplar olduklarını (Sümer, 1962: 521-528) ifade ettiğinden beri bu bilgi muhtelif çalışmalarda hemen aynıyla tekrarlanmıştır.

Kabul etmek gerekir ki son yıllarda Tahtacıların da kültür dairesinde yer aldıkları Alevilik konusunda bir kısmı siyasi mülahazaları önceleyen ya da siyasi mülahazalara göre içerik değiştiren⁽¹⁾ bir kısmı ise kültürel ve antropolojik veriler ile yüklü çok sayıda çalışma yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir. Hiç şüphesiz bu alan, bir müddet daha sosyal bilimlerin popüler konularından birisi olmaya devam edecektir.

Tarihsel bağlam, bu çalışmalarda mutlaka yer verilen konular arasında yer almaktadır. Alana dair yapılan hemen her çalışmanın baş tarafında, giriş kabilinden bile olsa bir tarihsel boyut vurgusu, çok zaman son derecede sıradan bir şekilde yer almaktadır.

Çalışmaların özellikle giriş bölümlerinde kurgulanan ve tarihsel sürece vurgu yapan kısımda kullanılan genel geçer bilgiler arasında ilk dikkat çeken Faruk Sümer'in 1962 tarihli çalışmasına dayandırılarak (Sümer, 1962:521-528) Tahtacıların, Osmanlı belgelerinde ilk olarak XVI. yüzyıldan itibaren yer aldıkları bilgisidir. Haddi

(1) Hacı Bektaş Veli adına hazırlanarak 1977 yılında neşredilen bir çalışma içerisinde dönemin şartlarına göre bir içerik betimlemesi yapılan Bektaşilik ile aynı kalem sahiplerinin sonraki yıllarda yazdıkları mukayese edilirse bu siyasal içerik değişikliği daha iyi anlaşılır. (Zelyut, 1977:105)

zatında Faruk Sümer, bu iddiasına herhangi bir arşiv kaydını kaynak olarak göstermemiş idi⁽²⁾. Merhum Sümer, Tahtacılar hakkında kaleme almış olduğu ansiklopedi maddesinde de Tahtacıların Batı Anadolu'ya XVIII. yüzyılda gelmiş olduklarını ifade etmekte, ancak yine kaynak kullanmamaktadır (Sümer, 2010: 437).

Tahtacılar hakkında arşiv bilgilerimiz artık elli yıl önceki gibi XVI. yüzyılı değil XV. yüzyılı işaret etmektedir. Hem de bu bilgiler XV. yüzyılın ilk çeyreğine, en geç 1430 civarına kadar inmektedir. “Tahtacı” adıyla bu tarihlere ilişkin verilerin bu güne ulaşmış olması son derecede önemlidir. Öte taraftan bu bilgilerin Tahtacı cemaatleri için önemli bir mütaka olan Aydın yöresi hakkında olması konuyu daha da anlamlı kılmaktadır⁽³⁾.

Bu çalışma kapsamında kullandığımız gerek Osmanlı klasik çağına dair kayıtlar gerekse XIX. yüzyıl nüfus defterleri zannınca “Tahtacı Cemaati” hakkında neşredilen ilk resmi belgelerdir.

Bugün, Tahtacılar için iki önemli merkez vardır. Bunlardan birincisi İzmir Narlıdere merkezli olarak devam etmekte olan Yanyatır Ocağı'dır. İkincisi de bizim de bahsimizi oluşturan Aydın'da Hacı Emirli Ocağı'dır. Hemen ifade etmek gerekir ki bu “Ocak” tanımlamaları grubun kendi geleneksel tanımlaması olup, devletin resmi evrakına geçmemiştir (Yaman, 2011: 48-52; Ersal, 2016). Aşağıda ele alacağımız ve görece geç tarihlere ait XIX. yüzyılın nüfus defterlerinde de “Ocak” tanımlaması söz konusu değildir. Bu tanımlama bugün kullanılan ve vurgulanan anlamda ilk olarak 1926 yılında bu konular hakkında çeşitli çalışmalar yürüten ve saha araştırmaları yapan Baha Said tarafından kullanılmış olmalıdır. (Baha Said, 1926).

(2) Bu sebeple olacak Yusuf Ziya Yörükân'ın çalışmalarını yayımlayan (Yörükân, 1998) oğlu Turhan Yörükân “Cemaat-i Tahtacıyan XVI. Yüzyılda bile tesadüf edilmediğini, Sadece Kestel'de “Tahtacı” isimli bir köy olduğundan bahisle “bu imamlı köyün o tarihlerde heterodoks bir grup olarak henüz buralara gelmemiş olan Tahtacılar a ait olamayacağına” vurgu yapmaktadır (Yörükân, 1998:386-387)

(3) Hal böyle olunca artık geçerliliği kalmayan bu bilgi üzerine vaktiyle bilimsel veriler hilafına bina edilen bilgilere de itibar etmemek gerekir. Mesela “Tahtacılarla Ağaçerilerin aynı bölgede yaşamış olmaları, geçimlerini ağaç işçiliğiyle sağlamaları Tahtacı adının anılmaya başlandığı 16. yüzyıldan itibaren Ağaçerilerin ortadan kaybolması”, “16. yüzyıl tahrir defterlerinde Ağaçeriler, “Cemaat-i Tahtacıyan” olarak yazılmış ve Yörük cemaatleri arasında gösterilmiştir” gibi bilgilerin bu manada hiçbir geçerliliğinin olmadığını ifade etmek gerekir (Çıblak, 2005:126; Çıblak, 2013:40; Mutlu, 2011: 1559)

Bugün, Tahtacılar için iki önemli merkez vardır. Bunlardan birincisi İzmir Narlıdere merkezli olarak devam etmekte olan Yanyatır Ocağı'dır. İkincisi de bizim de bahsimizi oluşturan Aydın'da Hacı Emirli Ocağı'dır. Hemen ifade etmek gerekir ki bu "Ocak" tanımlamaları grubun kendi geleneksel tanımlaması olup, devletin resmi evrakına geçmemiştir (Yaman, 2011: 48-52; Ersal, 2016). Aşağıda ele alacağımız ve görece geç tarihlere ait XIX. yüzyılın nüfus defterlerinde de "Ocak" tanımlaması söz konusu değildir⁽⁴⁾. Bu tanımlama bugün kullanılan ve vurgulanan anlamda ilk olarak 1926 yılında bu konular hakkında çeşitli çalışmalar yürüten ve saha araştırmaları yapan Baha Said tarafından kullanılmış olmalıdır. (Baha Said, 1926).

Devletin, bu çalışmanın konusunu oluşturan Tahtacı Cemaati'ni farklı farklı köylerde yaşamakta olsalar bile, kendi içerisinde homojen bir yapının parçası olduklarını tespit ve kabul ederek, mıntıkanın nüfus defterleri içerisinde bunlar için ayrı bir defter tanzim etmiş olması son derecede önemlidir⁽⁵⁾.

Aydın yöresi tahtacılarına ilişkin elimizdeki ilk kayıt vaktiyle Halil Beğ Defteri olarak adlandırdığımız (Telci, 2015¹) ve Aydın sancağı ile civarının elimizdeki en erken kayıtlarını ihtiva eden defterde yer almaktadır (Telci, 2015²). Bu tarihte Cemaat-i Tahtacıyân, Ayasuluğ hisarına yılda üç yüz tahta iletmekle mükellef ve isimleri aşağıda yer alan yirmi yedi hane reisinden müteşekkildir. Bu kayıt, mıntıka tahtacılarına ilişkin en azından 1430 tarihindeki hane reislerini ortaya koymanın ötesinde başka bir açıdan da önem taşımaktadır. Kaydın sonunda "Ellerinde Aydınoglu bitileri vardır muâf ve müsellemlerdir bundan evvel her nice olıgeldiyse eyle ola" ifadesi, mıntıka Tahtacılarının tarihini Aydınogulları dönemine dolayısıyla da en geç 1390 civarına kadar indirmektedir.

(4) "Ocak" kavramı her ne kadar bu kabil çalışmalarda salt inanç ve geleneğinin yaşadığı sözlü kaynaklardan hareketle tanımlanıyor ise de el-an kavramının Asya'nın içlerinden Anadolu'ya uzayan seyri gerek etimolojik gerekse antropolojik yönleriyle ele alınarak tarihsel bir zemine oturtulmalıdır. İnanç temsilcilerinin nakillerinden ibaret kalan tanımlamalar ve tartışmalar ekseninde bu kavramı izah edebilmek mümkün görülüyor. Tam bu noktada akla Osmanlıların yaya-müsellemler nizamında çokça bahsi geçen "ocak" kavramının Tahtacı/Alevilerde önemli bir kurum olan ocak anlayışı ile tarihin herhangi bir döneminde kesişmiş olup olmadığı ilgi ve ilintisinin bulunup bulunmadığı, kavramsal olarak benzerlik ifade edip etmediği soruları geliyor. Bu gibi onlarca soruya cevap verebilmek için yaklaşık elli yıldan bu yana her yapılan çalışmanın bir öncekini tekrar ettiği bir düzlemden kurtularak, konuyu biraz daha antropoloji zeminine çekerek yeni cevaplar aramanın zamanı geldi zannımca. Satı Kumartaşlıoğlu'nun çalışması bu tür bakış açılarına bir başlangıç olarak kabul edilmelidir (Kumartaşlıoğlu, 2012)

(5) Alevi toplumunda bu kadar önemli olan ocak kavramının tarihsel temellerinin olmaması bir yana kavramın ilk olarak ne zaman kullanılmaya başlandığı da çok net değildir. Bu tanımlamayı ilk olarak kullanan kişilerden birisi Baha Said olarak görülmektedir (Baha Said, 1926)

“Tahtacılar ki;

Eskihisar 'da otururlar öşürlerin ve haraçların verirler Ayasuluğ hisarına yılda üç yüz tahta kendüler ileteler”

			Mustafa Fakih İmam
<i>Ahmedce oğlu Ali</i>	<i>kardaşı Cüneyd</i>	<i>Saltuk (صلتق) Hamzası</i>	
<i>İsmi</i>	<i>Osman oğlu Hızır</i>	<i>kardaşı İdris</i>	
<i>Yiğit/Yeğen oğlu Musa</i>	<i>Beğmiş oğlu Nebi</i>	<i>kardaşı Hamza</i>	
<i>Turud oğlu Ali</i>	<i>Foke Hamza</i>	<i>Alaaddin oğlu Zeyneddin</i>	
<i>Hüseyin oğlu Bedir</i>	<i>kardaşı Yahşi</i>	<i>ve Hamza</i>	

<i>Karaoğlu Süleyman</i>	<i>Mahmud oğlu yusuf</i>	<i>Temürhân</i>	
<i>Ahmed</i>	<i>Sağrakçı Mustafa Pâdişah için sekiz sağrak vere yılda</i>	<i>kardaşı Yusuf</i>	
<i>Veys Fakih</i>	<i>ve kardaşı Mustafa</i>	<i>ve kardaşı Adil</i>	
<i>ve Resûl</i>	<i>ve oğlu</i>		
Ellerinde Aydınoğlu bitileri vardır muâf ve müsellemler olıgelmişlerdir bundan evvel her nice olıgeldiyse eyle ola			

Dikkat edileceği gibi elimizdeki bu en erken kayıta henüz “cemaat” tanımlaması kullanılmamıştır. Yine bu kayıta “Tahtacı” olarak tespit edilen grubu, düşündüğümüz anlamda diğer ahalden ayırmaya yarayacak herhangi bir veri de bulunmamaktadır. Defterde yer alan isimler ve grubun toplam sayısı da bu konuda bir yaklaşımda bulunabilecek veri sunmaz. Ancak yukarıda ifade ettiğimiz gibi “Aydınoğlu bitileri” vurgusu bu unsurun en azından 1390’lı yıllar civarından beri burada bulunduğu işaret etmektedir. Dolayısıyla Faruk Sümer’in Tahtacıların XVIII. yüzyılda Batı

Anadolu'ya gelmiş olabilecekleri kanaati, kaynaklar itibarıyla geçerliliğini yitirmiştir. Kayıtta dikkat çeken konu, bazı kişilerin kardeşleri ile beraber grup içerisinde kayıtlı olmalarıdır. Defterdeki yazım itibarıyla dikkat ettiğimizde Ahmedce oğlu Ali ile Cüneyd, Osman oğlu Hızır ile İdris, Beğmiş oğlu Nebi ile Hamza, Hüseyin oğlu Bedir ile Yahşi, Sağrakçı Mustafa ile Yusuf, Veys Fakih ile Mustafa ve Adil kardeş olarak tespit edilmişlerdir. Bunun gibi defterde Resul ile beraber ismi kayıtlı olmayan oğlu da beraberlerdir. Bu defterdeki verilerin bize sunduğu gerçek, cemaatin bu dönemlerde ve belki daha önceki dönemlerden beri, bildiğimiz anlamda geniş bir aile görünümünü taşıdığıdır. Cemaat içerisinde kayıtlı akrabalık ilişkileri buna işaret etmektedir.

Aydın Tahtacılarına ilişkin ikinci bilgi 1461 civarına ait mufassal Aydın defterinde ve yine Eskişehir Tahtacılarına ilişkin kayıttır (BOA. TD. 1/1M;110). İlk kayıтта 27 hane sahibi varken aşağıda görüleceği üzere bu tahrirde grubun sayısı 17 haneye düşmüştür. Bu defterde de “cemaat” vurgusu yer almamaktadır.

Suret-i Tahtacılar ki;

“Eskişehir’da otururlar öşürlerin ve haraçların virürler Ayasuluğ hisarına yılda üç yüz tahta kendüler iletürler mezkûr tahtacıların esâmisi işbu mezkûrlardır ki mestûrdur.”

<i>Muhammed veled-i Mustafa Fakih İmam</i>	<i>Ali veled-i Ahmedce</i>	<i>Mürsel veled-i Cüneyd</i>	<i>Musa veled-i Ali</i>
<i>İsa veled-i Ali</i>	<i>Hızır veled-i Osman</i>	<i>İdris birader-i Hızır</i>	<i>Satılmış veled-i İdris</i>
<i>Musa veled-i Yegân</i>	<i>Dede Hamza birâder-i Nebi</i>	<i>Oğulbeği veled-i Yahşi</i>	<i>Ahmed ve- led-i Ahad</i>
<i>Mahmud birâder-i Ahmed</i>	<i>Yahşi veled-i İsmi[?]</i>	<i>Mahmud veled-i Musa</i>	<i>Musa veled-i Cüneyd</i>
<i>Ali veled-i Yahşi</i>			
<i>Hâne</i>	<i>17</i>		
<i>Bu mezkûrların gerdek resmin Eskişisarı müşterek yiyenler alurlar</i>			

Bu kayıt, Eskişehir'de oturmakta olan ve Ayasuluğ kalesine her yıl vermekle yükümlü oldukları tahtalar karşılığında avârızdandan muaf olan 17 neferlik bir grubu tanımlamaktadır. Dikkat edilecek olursa muafiyet kaydı 1425-30 defterinden ufak tefek bazı farklılıklar içermektedir.

Bu yıllarda yine mıntıka köylerinden olan Çapar, Karacadağ, Çağış, Kesri ve Değirmenderesi'nde tahtacı nüfusun yaşadığı anlaşılmaktadır. Defterde yer alan kayda nazaran bu köylerin ahalipleri her yıl yine Ayasuluğ kalesine yüz yük ağaç ve on yük tahta getirirlermiş. Ancak bunların ellerinde Eskişehir'deki Tahtacılar Cemaati gibi mektupları bulunmamaktaydı. “avârızdandan emîn olmağičün Ayasuluğ Kal'asına yılda yüz yük ağaç, on yük tahta getürürler imiş. Ammâ mektupları yoğimiş, avârıza katarlar imiş.” (BOA. MAD. 232: 168)

Bu dönemin tahririnde son kayıt da Nazilli taraflarında “Tahtacı” adlı köye aittir. Bu köyün çalışmamızın konusunu oluşturan cemaat ile bir ilişkisini defterden hareketle söyleyebilmek mümkün değildir. Köy bu tarihlerde toplam 12 haneden müteşekkildir (BOA. TD. I/IM: 150; TK. KK.TD, 144:234)

Eskişehir tahtacılarına ilişkin üçüncü kayıt 1478 tarihli mufassal defterde yer almaktadır. (BOA. TD. 8: 267). Tahtacılar ilk defa bu defterde “Cema'at-i Tahtacıyân” olarak tanımlanmışlardır. Buradaki verilere göre mıntıka tahtacıları toplam 25 neferden oluşmaktadır. Bunlardan 17 neferi hâne geri kalan 8 neferi ise mücerrettir.

Bu tahrir Tahtacıların tâbi oldukları hukûki mevzuatı tanımlarken, “ma tekaddemden tayin olunan tahta hizmetin tamam ifa edüb bî-kusur kal'aya alınugeldikten sonra ulakdan ve suharadan ve cerahordan ve hisar yapmasından ve sekbandan ve gayrıdan fi'l-cümle cemi' avârıız-ı divanından [divaniyeden] ve tekâlif-i örfiyeden muaf ve müsellemler olalar ve kimesne mani olmaya deyu pâdişâh-ı islâmü'l-müslimîn hazret[leri] hükm-i cihan-mütâ sadaka ettüğü cihetinden defter-i cedîd-i sultâniye kayd olundu” ifadelerine yer verilmiştir.

Cema'at-i Tahtacıyân Eski Hisarda otururlar öşürlerin ve haraçların verirler Ayasuluğ Hisarına yılda üç yüz tahta kendüler iletürler mezkûr tahtacıların esamileri bunlardur ki mesturdur

<i>Muhammed veled-i Mustafa Fakih İmam</i>	<i>Ahmed veled-i O Mücerred</i>	<i>Musa veled-i Ali</i>	<i>Mustafa veled-i O</i>	<i>Mürsel veled-i Cüneyd</i>	<i>Musa veled-i Cüneyd</i>
<i>Hızır bin Osman</i>	<i>İdris bin Osman</i>	<i>Satılmış veled-i O</i>	<i>Hasan veled-i İdris Mücerred</i>	<i>Musa veled-i Yegân</i>	<i>Hüseyin veled-i İdris Mücerred</i>
<i>Musa veled-i O</i>	<i>Ahmed veled-i Musa Mücerred</i>	<i>Hamza veled-i Umurca</i>	<i>Hızır veled-i Musa Mücerred</i>	<i>Oğulbeği veled-i Yahşi</i>	<i>Ali veled-i Yahşi</i>
<i>Ahmed veled-i Ahad</i>	<i>İsa veled-i O Mücerred</i>	<i>Mahmud veled-i Ahad</i>	<i>Yahşi veled-i İsmi</i>	<i>Ali veled-i O</i>	<i>Hamza veled-i Yahşi Mücerred</i>
<i>Mahmud veled-i Süleyman</i>					
<i>Yekûn nefer: 25</i>					
<i>Hane: 17</i>					
<i>Mücerred: 8</i>					

Eskihisar Tahtacılarına ilişkin takip eden kayıt Yavuz dönemine ait mufasasl tahrir defterinde de yer almaktadır (BOA. TD. 87: 305-306). Bu tahrirde 52 nefer olarak

her yıl Ayasuluğ kalesine üç yüz tahta götürdükleri kaydedilmiştir. Cemaatin cürm-i cinayet, resm-i ganem, resm-i kovan, yava ve kaçgunlarının sancak beğine ait olduğu ilgili kayıta tasrih edilmiştir. Öte taraftan bu mükellefiyetten başka cemi avâriz-ı divâniyeden muaf oldukları ve buna dair Sultan Mehmed tarafından hüküm verildiği ifade edilmiştir.

Dikkat edilecek olursa cemaati nüfusu 148-1512 yılları arasında yaklaşık olarak iki katına çıkmıştır. Elbette bu rakamın sadece vergi vermekle mükellef erkek nüfus olduğunu grubun toplam sayısı hakkında bir tahminde bulunmak için bunun üzerine kadın ve küçük çocukları da ilave etmek gerekir.

Cema'at-i Tahtacıyan tâbi-i Güzelhisar

Eskihisarda otururlar öşürlerin ve haraçların verirler Ayasuluğ hisarına yılda üç yüz tahta kendüleri iletirler mezkûrların resm-i arusânesi Eskihisarı müşterek tasarruf edenler alurlar deyu defter-i atikde mesturdur el-hâletü hâzihi yine üslûb-ı sâbık üzere ki defter-i sultânide mesturdur mukarrer amma cürm ü cinâyetleri ve resm-i ganem ve resm-i kovan ve yava ve kaçgunları sancakbeğininindir

<i>Mahmud veled-i Mehmed Fakih</i>	<i>Muslhiddin birâder-i O Şeyh</i>	<i>Ali veled-i Musa</i>	<i>Hamza birâder-i O</i>	<i>Veli birâder-i O</i>	<i>Ahmed birâder-i O</i>	<i>Musa veled-i Mustafa</i>
<i>Osman veled-i Mürsel</i>	<i>Mehmed veled-i Musa</i>	<i>Ahmed birâder-i O</i>	<i>Nebi birâder-i O</i>	<i>Cüneyd birâder-i O</i>	<i>Süleyman birâder-i O</i>	<i>Ali veled-i Satılmış</i>
<i>Veli birâder-i O</i>	<i>Hasan veled-i İdris Pir</i>	<i>Ahmed veled-i Hüseyin</i>	<i>Mahmud birâder-i O</i>	<i>Asgar veled-i Hasan</i>	<i>Piri veled-i Musa</i>	<i>Ahmed birâder-i O</i>
<i>Ahmed veled-i Musa Pir</i>	<i>Mahmud veled-i O</i>	<i>Hasan birâder-i O</i>	<i>Nasuh birâder-i O</i>	<i>Mansur veled-i Hamza</i>	<i>Mustafa veled-i O</i>	<i>Mehmed veled-i Yahya</i>

<i>Bedir veled-i O</i>	<i>Süleyman birâder-i O</i>	<i>İsmi (?) veled-i İsa</i>	<i>İvaz veled-i O</i>	<i>Kır/Kayı birâder-i O</i>	<i>Mahmud ve- led-i Yahşi</i>	<i>Ahmed birâ- der-i O</i>
<i>Nebi veled-i Hamza</i>	<i>Pırlü veled-i Ali</i>	<i>İlyas birâ- der-i O</i>	<i>Veli veled-i Ahmed</i>	<i>Mustafa veled-i Ali</i>	<i>Yahşi veled-i Mahmud</i>	<i>Ali birâder-i O</i>
<i>Süleyman veled-i İsa</i>	<i>Derkemiş birâder-i O</i>	<i>Yunus ve- led-i Ahmed</i>	<i>Ahmed veled-i O</i>	<i>Mehmed birâder-i Yunus</i>	<i>Seydi birâ- der-i O</i>	<i>Mustafa birâder-i O</i>
<i>Musa veled-i Mustafa</i>	<i>Mahmud veled-i Oğulbeği</i>	<i>Ali birâder-i O</i>				

Mezkûrun tahtacılar ma takaddemden tayin olunan tahta hizmetin tamam edüb bî-kusur iletdiklerinden sonra cemi' tekâlif-i avârız-ı divâniyeden ve örfiyeden muâf olalar kimesne mâni' olmaya deyu merhum Sultan Mehmed Hân hükm-i cihan-muta' sadaka ettüğü defter-i cedide kayd olundu deyu defter-i kadimde mesturdur.

Her ne kadar Tahtacılarla ilişkin kayıtları bu tarihlere kadar götürebiliyorsak da Tahtacıların bu dönemlerindeki inanç ve âdetleri konusunda bir şey söylemek mümkün değildir. Hele hele bunları bugünkü Tahtacı inanç ve gelenekleriyle ilişkilendirilebilmesi eldeki bu kaynaklar üzerinden çok zordur. Bu dönemler için çok belirgin bir vasıf olmadıkça, kişi isimleri üzerinden bir değerlendirme yapmak da çok zaman bilimsel bir sonuç ortaya çıkarmaz. Klasik dönemde sadece bir köy ahalisi ya da sayısı fevkalade sınırlı bir grup içerisinde yaşayan Ali, Hasan, Hüseyin gibi isimlerden hareketle bir anlam çıkartmak kanaatimce mümkün değildir. Mesela burada bahsi geçen isimlere bakarsak, Ali, Hamza Muhammed, Cüneyd, Saltuk, Zeyneddin gibi isimler üzerinden belki bir yaklaşım kurgulanabilir. Ancak bu isimler, adı “Tahtacı Cemaati” olmayan bir gurupta da çokça rastlanabilen isimlerdir. Şayet bu isimlerden bir anlam çıkartmaya çalışırsak yine aynı kayıttaki yer alan “Osman” ismini nasıl değerlendireceğiz? Ya da “Fakih” unvanıyla nakledilen ve “imam” olduğu tasrih edilen kişiyi Tahtacı Cemaati bağlamında nasıl ele almak gerekir? O itibarla bu gibi yaklaşımların bilimsel olarak kullanımına fevkalade dikkat etmek gerekir. Nüfusunu yüzlerle ifade edebileceğimiz bir grup içerisinde, böylesi isimlerin oransal olarak gerçekten baskın olduğu örnekleri elbette bu kanaatlerimin dışında tutuyorum.

1512 defterinde kayıtlı cemaatin ilk kişisi “Fakih” ünvanlıdır. Bir önceki tahrir defterinde de aynı kişi, kayıtlı idi. Fakat burada aynı zamanda “imam” olarak da kaydedilmiş bulunuyordu. Bu tahrirde ise “imam” görevi kayıtlı değildir. Bu yazım özelliğinin herhangi bir anlam taşıyıp taşımadığı, “imam” ünvanının kasten mi yoksa dikkatsizlik sonucu mu yazılmadığı sorusuna cevap verebilmek mümkün değildir. İkinci olarak bu isimden sonra kaydedilen kişi “Şeyh” ünvanını taşımaktadır. Bu sıfatın cemaat içerisinde bir anlam ifade edip etmediğini izah edebilmek zordur. Zira önceki tahrirlerde cemaat içerisinde “Şeyh” ünvanını taşıyan kimse bulunmamakta idi.

Aydın Sancağındaki Tahtacılarla ilişkin bir sonraki kayıt 1529 tarihli mufassal Aydın defterinde yer almaktadır (BOA. TD. 148:502-503). Bu tahrirde cemaatin sayısı daha da artmış ve 77 nefer olarak deftere kaydedilmiştir. Önceki tahrirlerde olduğu gibi bu dönemde de Eskişehir’de oturmakta ve Ayasuluğ kalesine yıldan yıla üç yüz tahta sağlama yükümlülükleri devam etmektedir. Tahtacı cemaatinin vergiye tabi erkek nüfusundan evli olanların bennâk statüsünde on ikişer akça ve kisbe kadir olan mücerredlerin altışar akça verecekleri ilk defa bu defterde kayıt altına alınmıştır.

Cema'at-i Tahtacıyân tâbi-i Güzelhisar

Mezkûrun cema'at Eskişehir nâm mevzi'de otururlar öşürlerin ve haraçların verirler Ayasuluğ hisarına yılda üç yüz tahta kendüler iledürler deyu defter-i kadimde mesturdur hâliyâ â'sâr-ı şer'iyeleri oturdukları yerde verdiklerinden sonra resm-i bennâk ve nisf-ı resm-i küvvâre ve resm-i arusâne ve cürm-i cinâyet ve bâd-ı hevâların sahib-i raiyyet kim ise kendülere kim mutasarrıf olur ise âna verirler deyu defter-i pâdişâhîde şerh verilmiştir. Sâir reyâyâ gibi evlûsü on ikişer akça kisbe kadir mücerredî altışar akça vereler.

<i>Mahmud veled-i Mehmed Fakih</i>	<i>Ali veled-i O</i>	<i>Yusuf veled-i Ali</i>	<i>Nasuh birâder-i O Nasuh birâder-i O</i>	<i>Mehmed veled-i Hamza</i>	<i>Veli veled-i Musa</i>	<i>Nebi veled-i O</i>
<i>Mahmud veled-i Ahmed</i>	<i>Musa veled-i Mustafa</i>	<i>Osman veled-i Mürsel</i>	<i>Musa veled-i Mehmed</i>	<i>Mustafa birâder-i O</i>	<i>Ali veled-i Ahmed</i>	<i>Nebi veled-i Musa</i>

<i>Hasan veled-i o</i>	<i>Hüseyin birâder-i O</i>	<i>Cüneyd birâder-i Nebi</i>	<i>Ali veled-i Satılmış</i>	<i>Nazar veled-i O</i>	<i>Veli birâder-i Ali</i>	<i>Safer veled-i Hasan</i>
<i>Pir Ali veled-i O</i>	<i>Veli birâder-i O</i>	<i>Ahmed veled-i Hüseyin</i>	<i>Abdi veled-i O</i>	<i>Ali birâder-i O</i>	<i>Veli birâder-i O</i>	<i>Mahmud birâder-i Ahmed</i>
<i>[...] veled-i O</i>	<i>Piri veled-i Musa</i>	<i>İbrahim veled-i O</i>	<i>Ahmed birâder-i Piri</i>	<i>Haydar veled-i O</i>	<i>Muhammed-i birâder-i O</i>	<i>Mustafa birâder-i diğer</i>
<i>Mahmud veled-i Ahmed</i>	<i>Hasan birâder-i O</i>	<i>Nasuh birâder-i O</i>	<i>Mansur veled-i Hamza</i>	<i>Mustafa veled-i O</i>	<i>Ali birâder-i O</i>	<i>Hamza birâder-i diğer</i>
<i>Mehmed veled-i Yahşi</i>	<i>Bedir veled-i O</i>	<i>Süleyman birâder-i O</i>	<i>İsmi veled-i Yahşi</i>	<i>İvaz veled-i O</i>	<i>Kayır (?) birâder-i O</i>	<i>Bâli birâder-i O</i>
<i>Mahmud veled-i Yahşi</i>	<i>Nasuh veled-i O</i>	<i>Yusuf birâder-i O</i>	<i>Emre birâder-i O</i>	<i>Ahmed veled-i İsa</i>	<i>Veli veled-i O</i>	<i>Derviş birâder-i O</i>
<i>Aydın veled-i Nebi</i>	<i>Yahşi veled-i Pirlü Masum</i>	<i>İlyas veled-i Ali</i>	<i>Mehmed veled-i O</i>	<i>Mustafa veled-i Ali</i>	<i>Mustafa veled-i Yahşi</i>	<i>Ali birâder-i Yahşi</i>
<i>Süleyman veled-i İsa</i>	<i>Turbâli veled-i O</i>	<i>Yunus veled-i Ahmed</i>	<i>Ahmed veled-i O</i>	<i>Mahmud birâder-i O</i>	<i>Seydi birâder-i Yunus</i>	<i>Mustafa birâder-i diğer</i>
<i>Musa veled-i Mustafa</i>	<i>Hüseyin veled-i Seydi</i>	<i>Hamza birâder-i O</i>	<i>Mahmud veled-i Oğulbeği</i>	<i>Mustafa veled-i O</i>	<i>Ali birâder-i Mahmud</i>	<i>Muhammed-i veled-i Ahmed</i>
<i>Nebi veled-i O</i>	<i>Neferen 77</i>					

Tâife-i mezkûre tahta hizmeti mukabelesinde cemi' tekâlif-i âvarız-ı divaniye ve örfiyeden muâf oldukları defter-i sâlifede merkûm olmağın defter-i cedîdde şerh verildi.

Klasik dönem Osmanlı tahrir defterlerinde bu cemaatin farklı olarak tespit edildiği dönem 1573 senesi ile başlamıştır. (TKGM. KK.TD. 129, s. 177a-b) Bu defterde yer alan bilgilere nazaran cemaatin altı köye dağılmış halde yaşadığı anlaşılmaktadır. Buna rağmen aşağıda da görüleceği gibi Tahtacılar hakkındaki kaydın başında bunların Eskihisar denilen yerde oturdukları ifade edilmektedir. Bu kayıt, önceki tahrirlerden hareketle ve muhtemelen onlardan naklen kaleme alınmış olmalıdır. Hemen akla gelen soru acaba önceki tahrirlerde cemaat tek parça halinde yaşamakta

iken bu dönemde mi dağılmıştır? Kanaatimce cemaat önceki tahrir dönemlerinde de benzer şekilde dağınık olarak yaşamakta ancak Osmanlı tahrir geleneği bunların aynı bütünün parçaları olduğunun farkında olarak onları tek başlık altında tespit etmekte idi. Bu tahrirde ise bir farklı bir yazım özelliği geliştirilmiş ve cemaat yaşadıkları yerler de gözetilmek üzere kaleme alınmıştır. Bu yazım özelliği ile aşağıda XIX. yüzyıldaki yazım özelliği benzerlik göstermektedir. Cemaatin sayısına bakıldığında 1529'dan 1573'e 21 nefer azaldığı görülecektir. Bu anlamda cemaatin en kalabalık olduğu dönem de sayılarının 77 nefer olduğu 1529 civarıdır.

1573 SENESİNDE CEMA'AT-İ TAHTACIYAN'IN YAŞADIĞI KÖYLER

<i>Köy</i>	<i>Nefer</i>	<i>Bennak</i>	<i>Mücerred</i>
<i>Anbarcik</i>	17	10	7
<i>Celallü</i>	6	4	2
<i>Halidli</i>	14	5	9
<i>Halife</i>	11	7	4
<i>Kadı</i>	3	1	2
<i>Bozyer</i>	5	2	3
TOPLAM	56	29	27

Cema'at-i Tahtacıyan tâbi-i

Cema'at-i mezbûre Eskihisar nâm mevzi'de oturub öşrlerin ve haraçların oturdukları toprak sipahisine verüb amma resm-i bennâk ve nisf resm-i küvvârelerin ve resm-i ârusâne ve cürm-i cinâyât ve sâir bâd-ı hevâların kendülere kim mutasarrıf olursa âna verirler ve sâir reâyâ gibi evlüleri on ikişer akça ve kisbe kadir mücerredleri altışar akça resm verirler ve Ayasuluğ hisarına yılda üçyüz tahta verüb kendüler iletirler ol hizmetin mukabelesinde cemi' tekâlif-i örfiye ve âvarız-ı divâniyeden muâf oldukları defâtir-i sâbıkada merkum olmağın defter-i cedide dahi ol vech üzere kayd olundu.

Der Karye-i Anbarcik

Aydın Dede veled-i Nebi Dede Bennâk	Nebi veled-i O Mücerred	Nebi veled-i Hacı Veli Mücerred	Nasuh veled-i O Mücerred	Hamza veled-i Abdi Bennâk	Hasan veled-i Bedir Bennâk	Mehmed birâder-i O Mücerred

<i>Ayvad veled-i Simi (?) Mücerred</i>	<i>Pirce veled-i O Mücerred</i>	<i>Yunus birâder-i O Mücerred</i>	<i>Ali birâder-i O Mücerred</i>	<i>Hacı veled-i Mehmed Bennâk</i>	<i>Hoca birâder-i O Bennâk</i>	<i>Mehmed veled-i O Bennâk</i>
<i>Hüseyin veled-i Pervane Bennâk</i>	<i>Mezîd (?) veled-i Piri Bennâk</i>	<i>Mehmed veled-i O Mücerred</i>	<i>Nefer: 17 Bennak: 10 Mücerred: 7</i>			

Der Karye-i Celalü

<i>Ahmed veled-i Turgud Bennâk</i>	<i>Sefer veled-i O Mücerred</i>	<i>Beği birâder-i Ahmed Bennâk</i>	<i>Hamza veled-i O Mücerred</i>	<i>Seydi veled-i Ali Mücerred</i>	<i>Kasab veled-i Yahşi Bennâk</i>	
<i>Neferen: 6 Bennak: 4 Mücerred: 2</i>						

Der Karye-i Hâlidli

<i>Hacı Mehmed veled-i Mahmud Bennâk</i>	<i>Hasan veled-i O Mücerred</i>	<i>Hüseyin birâder-i O Mücerred</i>	<i>Yusuף birâder-i O Mücerred</i>	<i>Ahmed birâder-i O Mücerred</i>	<i>Mustafa birâder-i Hacı Mehmed Bennâk</i>	<i>Veli birâder-i O Mücerred</i>
<i>Mahmud veled-i Mustafa Mücerred</i>	<i>Hamza birâder-i O Mücerred</i>	<i>Abdülkerim birâder-i O Mücerred</i>	<i>Veli veled-i Turbâli Bennâk</i>	<i>Nebi birâder-i O Bennâk</i>	<i>Mustafa birâder-i O Mücerred</i>	<i>İsa Bâli veled-i Mehmed Mücerred</i>
<i>Neferen: 14 Bennâk: 5 Mücerred: 9</i>						

Der Karye-i Kadı

<i>Hızır veled-i İlyas Bennâk</i>	<i>İlyas veled-i O Mücerred</i>	<i>Hasan birâder-i O Mücerred</i>	<i>Neferen: 3 Bennâk: 1 Mücerred: 2</i>

Der Karye-i Halife

<i>Veli veled-i Ahmed Bennâk</i>	<i>Mehmed birâder-i O Mücerred</i>	<i>Musa birâder-i Veli Bennâk</i>	<i>Mustafa veled-i Ahmed Bennâk</i>	<i>Ahmed veled-i O Mücerred</i>	<i>İbrahim birâder-i O Mücerred</i>	<i>Ali veled-i İbrahim Bennâk</i>
<i>Hasan veled-i Haydar Bennâk</i>	<i>Abdi birâder-i O Bennâk</i>	<i>Mehmed veled-i Ahmed Bennâk</i>	<i>Mustafa veled-i O Mücerred</i>	<i>Neferen: 11 Bennâk: 7 Mücerred: 4</i>		

Der Karye-i Bozyer

<i>Mehmed veled-i Seydi Mücerred</i>	<i>Osman veled-i O Mücerred</i>	<i>Kurd birâder-i O Mücerred</i>	<i>Nebi veled-i O Mücerred</i>	<i>Musa birâder-i O Mücerred</i>	<i>Neferen: 5 Bennâk: 2 Mücerred: 3</i>

Osmanlı tahrir defterlerinin Aydın Sancağı'nda kaydettiği bu “Cemaat-i Tahtacıyan” gerçeğini nasıl okumak gerekir? Bunların özel bir grup olduğu ve “Tahtacılık” mesleğini icra ettikleri muhakkaktır. Bu meslek, uzmanlık gerektiriyor ve anlaşıldığı kadarıyla belli zümrelere bir kısım vergi muafiyeti karşılığı olarak Aydınoğulları zamanından beri veriliyordu.

Bu itibarla sayıları hakkında her ne kadar bir şey söyleyemesek te “Tahtacılar” adlı bir grubun önceleri “cemaat” tanımlaması olmadan, ancak 1478 tarihinden sonra “Cemaat-i Tahtacıyan” olarak tavsif edildikleri, belki de en önemlisi Aydınoğulları zamanından beri bu mıntıkada yaşadıkları anlaşılmaktadır. Ağaç işleriyle uğraştıkları için görece ormanlık bölgelerde yaşadıklarına hükmedilebilir.

Hemen bir kez daha ifade etmekte fayda var. Arşiv belgelerimizde yer alan bilgilerden hareketle mıntika Tahtacılarının etnik özellikleri, inanç yapıları gibi konularda, onları diğer Müslüman unsurlardan ayırabilecek bir şey söylemek mümkün değildir. Bu kayıtlar böylesi değerlendirmelere imkân verecek niteliği barındırmaz. Aydın yöresi Tahtacı cemaatinin, Osmanlıların zındık ya da mülhid olarak ifade ettikleri tanımlamalar içerisinde bulunabilme ihtimâli bile devlet ile olan yükümlülük karşılığı âvâz muafiyeti zeminiyle çelişiyor gibi görünmektedir. Ancak bu kayıtlar, nihai karar vermeye uygun kayıtlar olmaktan uzaktır.

Bütün bunlara rağmen bazı bilgiler üzerinde değerlendirme yapma imkânımız bulunmaktadır. Mesela, 1529 defteri, kayıtlı kişilerden *Aydın veled-i Nebi* isimli kişi hakkında hiçbir değerlendirme yapmaya imkân sağlamıyordu. Ancak 1573 tahririnde *Aydın Dede veled-i Nebi Dede* ismiyle yazılmış kişinin aynı kişi olduğu açıktır. Buradan anlaşıldığı kadarıyla, hem bu tahrirde işaret edilen Aydın hem de babası olan Nebi “Dede” unvanı ile kaydedilmişlerdir. Dolayısıyla bu unvan, hem ilgili kişilerin hem de içerisinde yer aldıkları cemaatin etnik aidiyetine işaret ediyor olabilir. Ancak öte taraftan yukarıda da ifade edildiği gibi yine bu son tahrir içerisinde “Osman” ismi de yer almaktadır. Kişi isimlerin hakkında kanaatlerimi yukarıda ifade etmişim. Burada cemaat içerisinde yer alan birkaç tane Nebi (4) Hasan (4), Hüseyin (2), Hamza (2), Veli (2) ve Ali (2) gibi isimlerden hareketle bir değerlendirme yapma imkânının olmadığı anlaşılmaktadır.

Bu son tahrir içerisinde dikkat çeken bir diğer mesele önceki tahrirlerden farklı olarak fakih ve imam unvanlı kimsenin bulunmamasıdır. Yukarıdan beri naklettiğimiz kayıtlarda 1425 sonrasında Mustafa Fakih, 1461’de muhtemelen bu Mustafa’nın oğlu Mehmed Fakih imam olarak tasrih edilmişlerdir. 1478 senesinde de aynı kişiyi yine cemaatin kayıtlı ilk kişisi olarak görüyoruz. 1512 tahririnde Mehmed Fakih muhtemelen artık yoktur onun yerine yine cemaatin kayıtlı ilk kişisi bunun oğlu olup Mahmud veled-i Mehmed Fakih ismini taşımaktadır. Bu kişi aynı isimle 1529 senesinde de vardır. Ancak bu kişiler en son 1478 tahririnde “imam” olarak ifade edilmişlerdir. Sonraki iki tahrirde “imam” ibaresi yer almaz. 1573 senesinde ise cemaatin kayıtlı ilk kişisi, yukarıda ifade ettiğimiz gibi önceki tahrirde yine cemaat içerisinde bulunan ancak herhangi bir unvan kaydedilmeksizin tespit edilen *Aydın Dede veled-i Nebi Dede* olarak kayıtlı kişidir.

Son tahlilde imamın deftere kaydedilmesinde süreç içerisinde yaşanan bu gelişmeler, bahse konu olan grubun kanaatimce XVI. Yüzyıldan beri bilinen ve nadiren de olsa kullanılan, ancak XIX. yüzyılla beraber yaygınlık kazanan “Alevi” tanımlaması içerisinde değerlendirilmesine imkân sağlayabilir.

XIX. YÜZYIL AYDIN SANCAĞINDA AŞİRET-İ TAHTACIYÂN

Bu çalışmada değerlendirmek istediğimiz bir diğer kaynak XIX. yüzyılda modern anlamda yapılan nüfus sayımları bağlamında, Aydın Sancağı’nda 1260 (1844) yılında müstakil olarak Tahtacıları içerecek şekilde kaleme alınan nüfus defteridir.

Hemen akla bir soru gelmektedir. Osmanlılar Tahtacıları neden müstakil olarak saymışlardır? Bugün, modern tarih yazımı ya da entelektüel algı, bu vakayı Osmanlıların Sünni geleneklere XIX. yüzyılda da sıkı sıkıya bağlı olduklarını ve Tahtacıları etnik farklılıkları dolayısıyla tespit ya da takip amacıyla tahrir ettiğini öngörebilir. Ancak konuyu böyle görmek çok makul olmasa gerektir. Bu sayım, Osmanlıların XIX. yüzyılda kitabet uygulamalarında kadim tanımlamalardan kopmadığı/kopamadığı ve belki de bunları elverdiğince devam ettirmek gayretiyle ilgili olmalıdır. Yukarıda ifade ettiğimiz XV. ve XVI. yüzyıl kayıtlarında vergi muafiyeti bağlamı dolayısıyla yer bulan bu cemaat, XIX. yüzyılda artık böylesi bir muafiyet söz konusu olmaksızın ve “*Aşiret*” tanımlaması ile kaza be kaza deftere kaydedilmişlerdir. Buradaki aşiretten kasıt çoklukla bildiğimiz gibi aralarında boy, soy ilişkisi bulunan homojen ve bir aşiret reisi tarafından sevk ve idare edilen nüfus kütesini tanımlayan grup elbette değildir. Tahtacılar bağlamındaki “*Aşiret*” tanımlaması, aralarında etnik irtibat bulunan sosyolojik zümreleri belirtmek için kullanılıyor. Bu tanımlamayı daha ziyade klasik dönemde kullanılan cemaatin karşılığı olarak mütalaa etmek gerekir.

Aşağıdaki icmâl tabloda da tespit edildiği üzere Güzelhisar Kazâsı'nda iki köy, Karacasu Kazâsı'nda iki köy, Ayasuluğ, Dallica, Köşk ve Köşkdere Kazâlarında ise birer köyde Tahtacı nüfusu yaşamaktadır. Defterden anlaşıldığı kadarıyla Tahtacıların en yoğun şekilde yaşadığı köy Güzelhisâr'a tâbi Erbeğli'dir.

Yeri	Hâne	Tüvâna	Sabi	Müsin	Toplam
Karye-i Erbeğli tâbi'-i Güzelhisâr-ı Aydın	27	40	27	11	78
Karye-i Baklacık tâbi'-i der Kaza-i Güzelhisar-ı Aydın	5	7	6	1	14
Karye-i Çirkince tâbi'-i der Kaza-i Ayasuluğ	1	1	1	1	3
Çanlı tâbi'-i der Kaza-i Dallica	8	10	15	-	25
Karye-i Musluca tâbi'-i der Kaza-i Köşk	6	9	7	2	18
Karye-i Kızılca Yeri tâbi'-i der Kaza-i Köşkdere	6	4	8	3	15
Karye-i Yaylak tâbi'-i der Kaza-i Karacasu	11	12	3	3	18
Karye-i Pirlî Beğ'e tâbi'-i Ozgur tâbi' der Kaza-i Karacasu	15	9	13	13	35

Dönemin bütün nüfus defterlerinde olduğu gibi, bu defterde de ahali Tüvânâ, sabi ve müsın olmak üzere üç kategoride sayılmışlardır. Toplam nüfus sayısından da anlaşılacağı üzere Tahtacı grubu içerisinde yaşlıların oranı hayli azdır. Aşiret çoğu gençler (92 kişi) olmak üzere hemen aynı sayıda çocuk (80 kişi) ve bunların üçte biri oranında (34 kişi) yaşlı nüfustan oluşmaktadır.

Bu sayımlar daha ziyade askere alınabilecek nüfusu tespit etmek amacıyla hazırlanmışlardır. Bu itibarla defterde kadın nüfus yoktur. Toplam 206 kişilik erkek nüfusun yanında hemen aynı sayıda kadın nüfusun yaşadığını, dolayısıyla XIX. yüzyıl ortalarına giderken aşiretin takriben 400-450 kişiden oluştuğunu ifade etmek gerekir.

Son olarak bu nüfus defterinden hareketle bir konuya daha dikkat çekmek gerekir. Aydın Sancağı içerisinde bu çalışmaya konu ederek tarihsel süreçte takip etmeye çalıştığımız gurup dışında dağınık halde yaşayan Tahtacılar da bulunmaktadır. Bu nüfus defteri, Çirkince'deki bir haneyi bile deftere kaydetmiş olduğu halde, neden Söke'deki perakende Tahtacı grubu deftere dâhil etmemiştir? Öyle anlaşılıyor ki bu nüfus defterinin konusu, sancakta farklı göçer teşekküller içerisinde kayıtlı Tahtacı unsurlar değildir. Bu defter, XV. yüzyıldan beri sancakta hemen hemen aynı yerde yaşayan, bütün Osmanlı tarihi boyunca devletin kayıtlarında belli bir vergi muafiyeti ile kaydedilmiş olan Tahtacı zümresinin defteridir. Sancakta yer alan diğer Tahtacılar, ya meskûn buldukları yer, ya da içerisinde kayıtlı oldukları göçer teşekkül ile beraber kaydedilmişlerdir.

Aşağıda nüfus defterini naklettiğimiz cemaat, yörenin Osmanlılar tarafından fethedilmesinden sonra düzenlenen ilk defterden itibaren, yazılı olarak takip edebildiğimiz, hatta Aydınoğulları zamanından bugüne mntıkada yaşayan ve Osmanlı kayıtlarına “Tahtacılar” ya da “Cemaat-i Tahtacıyan” olarak giren unsurun XIX. yüzyıla ait nüfus defteridir.

*Aydın Eyaleti Dâhilinde Kâin Kaza ve Nahiyelerde Sakin Olan Tahtacıyanın
Mikdârını Mübeyyin Tahrîr-i Cedîd Nüfus Defteridir*

Sene

1260

*Kaza-i Erbeğli tâbi-i Güzehisâr-ı Aydın**Aşîret-i Tâife-i Tahtacıyân*

Hane No	Nu	Adı	Sinn
1	1	Orta boylu kır sakallı Halil Kâhya bin Mehmed Ali	60
	2	Oğlu orta boylu Kara Bıyıklı Mehmed Ali	28
	3	Diğer oğlu İsmail	13
	4	Diğer oğlu Hüseyin	6
	5	Torunu Halil bin Mehmed Ali	4
2	1	Kısa boylu kumral sakallı Kul Oğlu İsmail Kâhya bin Veli	36
	2	Oğlu İsmail	9
	3	Diğer Oğlu Veli	7
	4	Diğer Oğlu Ahmed	4
3	1	Orta boylu aksakallı Eşekçi Oğlu Mustafa bin Mehmed	75
	2	Oğlu orta boylu ter bıyıklı Mehmed	20
	3	Diğer oğlu orta boylu ter bıyıklı İbrahim	18
4	1	Orta boylu kır sakallı Bayram Oğlu Mehmed bin Bayram	60
	2	Oğlu Orta boylu ter bıyıklı Bayram Ali	18
	3	Diğer oğlu orta boylu şabb-ı emred Hasan	16
	4	Diğer oğlu İsmail	4
5	1	Orta boylu kara sakallı Zenci Ahmed bin Abdullah	50
	2	Oğlu Orta boylu ter bıyıklı Durali	18
	3	Diğer Oğlu Ahmed	3
6	1	Orta boylu kır sakallı Kul Oğlu Şekûr bin Mehmed Ali	55
	2	Oğlu Mehmed Ali	11
	3	Diğer Oğlu Bayram	7
7	1	Kısa boylu kır sakallı Musa oğlu Mahmud bin Musa	70
	2	Oğlu orta boylu kumral bıyıklı Musa	26
	3	Diğer oğlu ortad boylu Köse bıyıklı Mehmed	24
	4	Diğer oğlu orta boylu ter bıyıklı İbrahim	17
	5	Diğer oğlu orta boylu şabb-ı emred Ahmed	15
8	1	Orta boylu kara sakallı Zenci Habeşi Kara Ahmed bin Abdullah	50

Hane No	Nu	Adı	Sinn
	2	Oğlu orta boylu ter bıyıklı Zenci Veli	20
	3	Diğer oğlu orta boylu şabb-ı emred Zenci Ali	15
9	1	Kısa boylu kır sakallı Tevraz oğlu Hüseyn bin Ali	55
	2	Oğlu Ali	12
	3	Diğer oğlu İbrahim	7
10	1	Kısa boylu kumral bıyıklı Berik oğlu İbrahim bin İbrahim	28
11	1	Orta boylu kara bıyıklı Etmekçi Satılmış bin İbrahim	33
	2	Oğlu Hüseyn	10
	3	Diğer oğlu İbrahim	8
	4	Diğer oğlu İsmail	6
12	1	Uzun boylu Avacık oğlu Hüseyn bin Veli	38
	2	Karındaşı orta boylu kumral bıyıklı Veli	24
	3	Diğer karındaşı uzun boylu şabb-ı emred İbrahim	16
	4	Diğer karındaşı İsmail	12
13	1	Uzun boylu ak sakallı İmamoğlu Ahmed bin Mahmud	60
	2	Oğlu orta boylu kumral bıyıklı Veli	36
	3	Diğer oğlu Mehmed	4
	4	Torunu Hüseyn bin Veli	1
14	1	Kısa boylu kara bıyıklı Arab Oğlu Mustafa bin Ali	35
	2	Oğlu orta boylu şabb-ı emred Ali	14
	3	Diğer oğlu İsmail	7
15	1	Kısa boylu kumral bıyıklı Cum'a oğlu Mehmed bin Cuma	30
	2	Oğlu Ahmed	4
16	1	Orta boylu sarı bıyıklı Helvacı oğlu Satılmış bin Ahmed	30
	2	Karındaşı kısa boylu kumral bıyıklı [...] Hüseyn	25
17	1	Orta boylu kumral bıyıklı İmamoğlu İsmail bin İsmail	28
	2	Oğlu Ahmed	7
	3	Diğer oğlu Ali	3
	4	Diğer oğlu İsmail	1
18	1	Uzun boylu kara bıyıklı Koca Arab oğlu Kara İbrahim bin Abdullah	36

Hane No	Nu	Adı	Sinn
	2	Oğlu orta boylu şabb-ı emred Hüseyn	14
	3	Diğer oğlu Hasan	11
	4	Diğer oğlu Ali	8
19	1	Kısa boylu az kır sakallı Cum'a oğlu Mustafa bin Cum'a	45
20	1	Orta boylu kumral bıyıklı Bayram oğlu Asir bin Bayram	40
	2	Oğlu orta boylu kumral az bıyıklı Bayram	24
	3	Diğer oğlu Hüseyn	13
21	1	Orta boylu kumral sakallı Topal Ali bin Bayram	45
22	1	Orta boylu kumral bıyıklı Bacaksız Edhem oğlu Hüseyn bin Edhem	25
23	1	Uzun boylu Kuloğlu Kulu bin Veli	25
24	1	Uzun boylu kumral az bıyıklı Basmalı oğlu Ali bin Ali	20
	2	Karındaşı Hasan	9
25	1	Orta boylu kumral sakallı Deli Veli oğlu Ali bin Veli	30
	2	Oğlu Kara Veli	10
	3	Diğer oğlu Kara Hasan	1
26	1	Uzun boylu kara bıyıklı Zenci Koca Arab oğlu Kara Mustafa bin Abdullah	32
	2	Karındaşı uzun boylu ter bıyıklı Kara Hüseyn	17
27	1	Kara Mehmed [...] Cuma bin Kara Mehmed	11
	2	Karındaşı Mehmed	8
	3	Diğer Karındaşı Veli	5
		Neferen Tüvana: 40 Sabi: 27 Müsin: 11 Toplam: 78 Hane : 27	

*Karye-i Baklacık tâbi-i der Kaza-i Güzelhisar-ı Aydın**Aşîret-i Taife-i Tahtacıyân*

Hane No	Nu	Adı	Sinn
1	1	Uzun boylu kumral bıyıklı Deli Ali oğlu Tosun Ali bin Ali	33
	2	Oğlu Ahmed	5
	3	Diğer oğlu İlyas	4
2	1	Uzun boylu kara bıyıklı Bulanık oğlu Kellecik Ali bin Mehmed	38
	2	Oğlu Mehmed	12
	3	Diğer oğlu Murad	7
	4	Diğer oğlu Hüseyin	4
	5	Diğer oğlu Bulanık	1
3	1	Orta boylu kumral sakallı Deli Halil oğlu Ali bin Halil	40
	2	Oğlu Ali	4
	3	Diğer oğlu Mustafa	1
	4	Karındaşı orta boylu ter bıyıklı Mehmed bin Halil	17
4	1	Kısa boylu köse kumral bıyıklı Cafer oğlu Veli bin Cafer	25
5	1	Uzun boylu kumral bıyıklı Çolak Ali oğlu Mehmed bin Ali	24

*Karye-i Çirkince tâbi' der Kaza-i Ayasuluğ**Aşîret-i Taife-i Tahtacıyân*

Hane No	Nu	Adı	Sinn
1	1	Orta boylu kara sakallı Deli Mustafa oğlu İbrahim bin Mustafa	44
	2	Oğlu Veli	7
	3	Üveği oğlu orta boylu ter kara bıyıklı Ali bin Ali	20

*Çanlı tâbi der Kaza-i Dalıca**Aşîret-i Taife-i Tahtacıyân*

Hane No	Nu	Adı	Sinn
1	1	Orta boylu kara az bıyıklı Kaşıkçı oğlu Deli Hüseyin bin Mustafa	23

Hane No	Nu	Adı	Sinn
	2	Karındaşı Hasan	12
2	1	Orta boylu kumral bıyıklı Çulha Şaban oğlu Bektaş bin Şaban	38
	2	Oğlu Hüseyin	10
	3	Diğer oğlu Şaban	8
	4	Diğer oğlu Ali	6
3	1	Orta boylu Kumral bıyıklı Dede Ahmed oğlu İbrahim bin Ahmed	36
	2	Oğlu Ahmed	6
	3	Diğer oğlu Mehmed	3
4	1	Orta boylu kumral sakallı Murtazalı oğlu Mehmed bin Ali	35
	2	Oğlu Cum'a	9
	3	Diğer oğlu Ali	5
5	1	Orta boylu ter kara bıyıklı İmamoğlu Süleyman bin Ali	18
	2	Oğlu Ali	1
6	1	Kısa boylu şabb-ı emred Şaban oğlu İbrahim bin Mehmed	14
	2	Karındaşı oğlu Battal bin Satılmış	7
7	1	Orta boylu sarı bıyıklı Süleyman oğlu Fettah bin Süleyman	37
	2	Oğlu Bekdaş	8
	3	Diğer oğlu Süleyman	5
	4	Diğer oğlu Cum'a	3
	5	Diğer oğlu Mustafa	1
	6	Karındaşı İlyas bin Süleyman	8
8	1	Orta boylu sarı bıyıklı Derviş oğlu Cum'a bin Derviş	38
	2	Oğlu Hüseyin	12
	3	Diğer oğlu Bayram	7
		Neferen: 10 Tüvana: 15 Sabi: 2 [...]: 8	

Karye-i Musluca tâbi' der Kaza-i Köşk

Aşîret-i Taife-i Tahtacıyân

Hane No	Nu	Adı	Sinn
1		Uzun boylu kara sakallı Kibar Ali oğlu [...] bin Ali	50
		Oğlu orta boylu ter bıyıklı Hüseyin	19
		Diğer oğlu uzun boylu şabb-ı emred İbrahim	17
		Diğer oğlu orta boylu şabb-ı emred Süleyman	15
		Diğer oğlu Ali	10
		Diğer oğlu Mustafa	6
		Karındaşı ortaca boylu ter bıyıklı Mustafa	18
2		Orta boylu kumral sakallı Gök Mehmed bin Musa	27
		Oğlu Musa	8
		Diğer oğlu Mehmed	6
		Diğer oğlu Halil	1
3		Orta boylu kumral bıyıklı Mustafa oğlu Ahmed bin Mustafa	25
4		Orta boylu kara bıyıklı Çakır oğlu Murtaza bin Cum'a	28
		Karındaşı uzunca boylu ter bıyıklı Ali	22
5		Orta boylu Ter bıyıklı İsmail oğlu Hüseyin bin İsmail	18
		Karındaşı Hasan	7
6		Orta boylu kısa sakallı Topal Hasan oğlu Ahmed bin Hasan	60
		Oğlu Hasan	6
		Tüvana :9 Sabi: 7 Müsin 2 Toplam: 18 Hane 6	

Karye-i Kızılçayeri tâbi der Kaza-i Köşkeresi

Aşîret-i Taife-i Tahtacıyân

Hane No	Nu	Adı	Sinn
1	1	Uzun boylu kara bıyıklı Tahtacı Murad bin Mehmed	41

Hane No	Nu	Adı	Sinn
	2	Oğlu Mehmed	11
	3	Diğer oğlu Hasan	8
	4	Diğer oğlu Halil	3
2	1	Orta boylu kısa Sakallı Abarcık oğlu Ali bin Hüseyin	48
	2	Oğlu Mustafa	12
	3	Diğer oğlu İlyas	9
	4	Diğer oğlu İsmail	6
3	1	Orta boylu kara bıyıklı Halil [...] oğlu Hasan bin Halil	32
	2	Oğlu Halil	6
4	1	Uzun boylu ter bıyıklı Süleyman oğlu Mustafa bin Süleyman	22
5	1	Orta boylu kırca sakallı Ali oğlu Ali bin Ali	47
	2	Oğlu Mehmed	11
	3	Diğer oğlu Hamza	7
6	1	Orta boylu şabb-ı emred Kedi Ali oğlu Hamza bin Ali	16
		Tüvana : 4 Sabi 8 Müsinn: 3 Toplam 15 Hânehâ 6	

Karye-i Yaylak tâbi der Kaza-i Karacasu

Aşîret-i Taiife-i Tahtacıyan

Hane No	Nu	Adı	Sinn
1		Uzun boylu sarı bıyıklı Ali Kethüdâ oğlu Veli bin Ali	28
		Karındaşı uzun boylu Kumral bıyıklı Ali	25
2		Uzun boylu kumral bıyıklı Ali Kethüdâ oğlu Hasan bin Ali	38
		Oğlu Ali	5
3		Uzun boylu kır sakallı Arab Kethüdâ oğlu Hüseyin bin Ali	68
		Oğlu orta boylu kumral bıyıklı Ahmed	32
4		Orta boylu kumral bıyıklı Molla Veli oğlu Ali bin Veli	28

Hane No	Nu	Adı	Sinn
5		Uzun boylu akara sakallı Arab Kethüdâ oğlu Ali bin Ali	45
		Oğlu Hasan	11
6		Orta boylu kumral bıyıklı Topal Hasan oğlu Hüseyin bin Hasan	23
7		Orta boylu kırca köse sakallı Topal Hasan oğlu İbrahim bin Hasan	52
		Oğlu orta boylu şabb-1 emred Mustafa	15
8		Orta boylu kumral bıyıklı Zorbaz oğlu Ahmed bin İbrahim	35
		Karındaşı şabb-1 emred Ali	15
9		Orta boylu Kumral bıyıklı Halil oğlu Veli bin Halil	33
		Oğlu İbrahim	3
10		Orta boylu kumral az bıyıklı Sağır oğlu Osman bin Veli	36
11		Orta boylu ter kumral bıyıklı Arab oğlu Ömer bin Ali	22
		Tüvana: 12 Sabi 3 Müsinn: 3 Toplam: 18 Hânehâ.:11	

Karye-i Pirli Beğ'e tâbi Ozgur tâbi der Kaza-i Karacasu

Aşîret-i Taife-i Tahtacıyân

Hane No	Nu	Adı	Sinn
1	1	Orta boylu kır sakallı Hüseyin Kethüdâ oğlu Molla Hasan bin Hüseyin	65
	2	Oğlu orta boylu ter kara bıyıklı Hüseyin	20
	3	Diğer oğlu Mehmed	12
2	1	Kısa boylu kır sakallı Veli oğlu Ali bin Veli	55
	2	Oğlu Veli	11
	3	Diğer oğlu Mustafa	8
	4	Diğer oğlu Ahmed	1
3	1	Uzun boylu kara sakallı Alca oğlu Hamza bin Ali	50
	2	Karındaşı orta boylu kara bıyıklı Ali	28
4	1	Kısa boylu kır sakallı Düdük oğlu Mehmed bin Hasan	75
	2	Oğlu orta boylu kara bıyıklı Ali	28

Hane No	Nu	Adı	Sinn
	3	Diğer oğlu Veli	13
	4	Diğer oğlu Őukrú	10
	5	Diğer oğlu Mustafa	6
5	1	Orta boylu kır sakallı Halil Emre oğlu Húseyin bin Halil	60
	2	Oğlu Hasan	11
	3	Diğer oğlu Veli	3
6	1	Kısa boylu kúse kara sakallı Mehmed Emre oğlu Hasan bin Mehmed	50
	2	Oğlu İbrahim	13
	3	Diğer oğlu Mehmed	11
7	1	Kısa boylu kara sakallı Mehmed Emre oğlu Ahmed bin Mehmed	50
8	1	Orta boylu seyrek kara sakallı Mehmed Emre oğlu İbrahim bin Mehmed	55
	2	Oğulluğu Ali bin İbrahim	5
9	1	Kısa boylu kara sakallı Mehmed Emre oğlu Ali bin Mehmed	55
	2	Oğlu Mehmed	11
10	1	Orta boylu kumral sakallı Karabacak Ali oğlu Halil bin Ali	45
11	1	Kısa boylu kara sakallı Karabacak oğlu Veli bin Ali	62
12	1	Orta boylu kumral sakallı Mehmed Emre oğlu Mustafa bin Mehmed	32
13	1	Topal oğlu Őems Ali bin Ali	13
	2	Karındaşı Halil	11
14	1	Orta boylu kara sakallı Hasan oğlu Mustafa bin Hasan	45
	2	Oğlu orta boylu Şabb-ı emred Mehmed	14
	3	Diğer oğlu Hasan	11
15	1	Orta boylu kara sakallı Halil Emre oğlu Halil bin Halil	45
	2	Oğlu Hasan	2
		Túvânâ: 9 Músin: 13 Sabi: 13 Toplam: 35 Hane: 15	

Arşiv Kaynakları

Başbakanlık Osmanlı Arşivi

Tapu Tahrir Defteri: 1/1M, 8, 87, 148.

Maliyeden Müdevver Defter: 13, 232, 18003.

Nüfus Defterleri: 3076.

Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü

Kuyûd-ı Kadime Arşivi: 144, 129.

BAHA SAİD (1926). “Kızılbaş Meydanı” Türk Yurdu, C. IV/22, ss. 325-360.

ÇIBLAK, Nilgün (2005). “Halk Kültüründe Değişimin Mersin Tahtacıları Halk Kültürü Örneğinde Değerlendirilmesi”, Halk Kültüründe Değişim Uluslararası Sempozyum Bildirileri, Haz. Işıl Altun, İstanbul ss. 124-137.

ÇIBLAK Coşkun, Nilgün (2013) “Tahtacılar ve Tahtacı Oymaklarına Bağlı Oymakların Yerleşim Alanları”, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, S. 68, ss. 33-54.

ERSAL, Mehmet (2016), Alevilik Kavramlar ve Ocak Sistemi, Çubuk Havzası Örneği, Ankara.

HAMİD SADİ (1926) “Anadolu Etnografyası: Tahtacılar”, Türk Yurdu C. IV/21, ss. 211-217.

KUMARTAŞLIOĞLU, Satı (2012) Türk Kültüründe Ateş ve Ocak Kültü, (Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Dr. Tezi), Balıkesir.

MUTLU, Hüseyin Kahraman (2011), “Balıkesir ve Batı Anadolu Yöresi Tahtacı Türkmenleri”, Turkish Studies-International Periodical For The Languages, terature and History of Turkish or Turkic, Volume 6/1 (Winter 2011) , ss.1503-1511.

SÜMER, Faruk (1962) “Ağaç-Eriler”, TTK Belleten, C. XXXVI/103, 521-528.

SÜMER, Faruk (2010) “Tahtacılar” TDV. İA. C. 39, 436-437.

TELCİ, Cahit (2015) Halil Beğ Defteri, Fetihten Sonra Aydın Sancağı'nın İlk Mufassal Tahrir Defteri 1425-1430, İzmir.

TELCİ, Cahit (2015), “Aydın Sancağı'nın En Erken Tahrir Defteri: Halil Beğ Defteri'nin Parçası”, Cihannüma: Tarih ve Coğrafya Araştırmaları Dergisi I/1 (Temmuz 2015), ss. 139-176.

ÜNAL, Mehmet Naci (2013) “Muğla'da Alevi-Tahtacı Kültürü”, Turkish Studies, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 8/9 (Summer 2013), s. 345-346.

YAMAN, Ali, (2011) “Alevilikte Ocak Kavramı Anlam ve Tarihsel Arka Plan”, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, S. 60, 48-52.

YÖRÜKÂN, Yusuf Ziya (1998) Anadolu'da Aleviler ve Tahtacılar, Eklerle Yayına Hazırlayan, Turhan Yörükân, Ankara.

ZELYUT, Rıza (1977) “Hacı Bektaş Veli ve Bektaşiliğin Tarihsel Konumu”, Hacı Bektaş Veli, Bildiriler Denemeler Açık Oturum, Ankara 1977, ss. 99-106.